

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4058/2020
16.12.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац, Драгане Маринковић, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., коју заступа пуномоћник Бојана Ђаковић, адвокат из ..., против тужене Војвођанске банке а.д. Нови Сад, коју заступа пуномоћник Иван Љубисављевић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Вишег суда у Панчеву Гж 2378/19 од 11.02.2020. године, у седници одржаној 16.12.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиље, изјављеној против пресуде Вишег суда у Панчеву Гж 2378/19 од 11.02.2020. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Панчеву Гж 2378/19 од 11.02.2020. године и пресуда Основног суда у Панчеву П 568/19 од 24.09.2019. године, тако што се **УТВРЂУЈЕ** да су ништаве одредбе члана 6. став 6.1. део (XIV), (II) и (VII) Уговора о стамбеном кредиту за куповину непокретности број ...-...-.../...од 31.10.2012. године, закљученог између парничних странака и тужена се **ОБАВЕЗУЈЕ** да тужиљи на име неосноване наплате накнаде на име обраде кредита исплати износ од 32.296,00 динара, наплате провизије на име премије осигурања код НКОСК исплати износ од 153.125,00 динара и на име захтева за осигурање кредита код НКОСК исплати износ од 3.398,50 динара, све са законском затезном каматом од 31.10.2012. године до исплате, у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 126.209,00 динара са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате, у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суда у Панчеву П 568/19 од 24.09.2019. године, ставом првим изреке одбијен је као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се утврди

да су ништаве одредбе члана 6. став 6.1. део (XIV), (II) и (VII) Уговора о стамбеном кредиту за куповину непокретности број ...-...-.../... од 31.10.2012. године, закљученог између парничних странака и обавезе тужена да тужиљи услед неосноване наплате накнаде на име обраде кредита по наведеном уговору исплати износ од 32.296,00 динара, неосноване наплате провизије на име премије осигурања код НКОСК исплати износ од 153.125,00 динара и неосноване наплате захтева за осигурање кредита код НКОСК исплати износ од 3.398,50 динара, све са законском затезном каматом од 31.10.2012. године до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужиља да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 40.500,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Панчеву Гж 2378/19 од 11.02.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужиље и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијени су захтеви тужиље и туженог за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиља је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Тужена је поднела одговор на ревизију са захтевом за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11... 87/18), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужиље ради уједначавања судске праксе, разматрања правних питања од општег интереса и у интересу равноправности грађана као корисника финансијских услуга.

Из наведених разлога одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужиље основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је као корисник кредита закључила Уговор о стамбеном кредиту за куповину непокретности 31.10.2012. године, којим је тужена банка одобрила стамбени кредит у износу од 36.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан пуштања кредита у коришћење уз констатацију да ће кредит из овог уговора бити понуђен на осигурање Националној корпорацији за осигурање стамбених кредита (НКОСК). Кредит је одобрен на период од 346 месеци, а уговарачи су се сагласили да остале релевантне податке у вези са начином отплате кредита детаљно регулише план отплате кредита који са обавезним елементима уговора чини саставни део тог уговора, те да их је потписивањем уговора корисник кредита прихватила и сагласила се са истима. Уговорена је променљива номинална каматна стопа, чији ће се обрачун вршити линеарном методом и ефективна каматна стопа од 5,78% на годишњем нивоу, као и укупан износ који корисник кредита треба да плати банци, а израчунат је на дан закључења уговора. Чланом 5. уговора, регулисани су стварни трошкови, тако што их корисник кредита преузима на себе, уз

обавезу да на име стварних трошкова плати на дан подношења захтева фиксни трошак подношења захтева за стамбени кредит у висини од 1.000,00 динара, док су у члану 6. уговора, регулисани остали трошкови и накнаде, тако да корисник кредита преузима на себе обавезу да плати, поред осталог, фиксни трошак подношења захтева за осигурање кредита код НКОСК у износу од 3.398,50 динара, фиксни трошак премије осигурања код НКОСК у висини од 153.125,00 динара и фиксни износ од 0,80% од динарског износа одобреног кредита на име накнаде за обраду кредитног захтева у моменту пуштања кредита у коришћење који банка може аутоматски наплатити у складу са својим процедурама. У обавезним елементима уговора, између осталог, у тачки 3.5. исказана је врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита на тај начин што је накнада за реализацију кредита означена у износу од 32.296,46 динара, накнада за подношење захтева НКОСК 3.398,50 динара, као и премија осигурања код НКОСК 151.389,67 динара. Поред уручених битних елемената уговора о кредиту, приликом закључења уговора тужили је уручен и детаљан план отплате кредита који поред осталог садржи и наведене накнаде и трошкове који падају на терет корисника кредита. Тужили је на име провизије за премију осигурања код НКОСК наплаћен износ од 153.125,00 динара, на име наплате захтева за осигурање кредита код исте Корпорације износ од 3.398,50 динара и на име обраде кредита износ од 32.296,00 динара.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је тужбени захтев неоснован, с обзиром да се тужилца сагласила са обавезом плаћања премије осигурања код НКОСК и захтева за осигурање кредита код исте Корпорације и да су уговор о стамбеном кредиту и обавезни елементи уговора који су његов саставни део садржали јасне и недвосмислене податке о обавези и висини накнаде за обраду кредитног захтева, па тужилца није могла бити у заблуди које су њене обавезе према банци, нити се ради о предмету обавезе који је недопуштен, неодређен или неодредив у смислу члана 47. Закона о облигационим односима. По налажењу нижестепених судова тужена није поступала супротно начелу савесности и поштења, начелу слободе уговарања и једнаке вредности узајамних давања, при чему чињеница да тужена банка није тужили, пре закључења уговора доставила понуду, не утиче на другачији закључак, јер тужилца није пружила доказ да је тражила коришћење права да у предуговорној фази од банке добије понуду и да су јој та права и поред тражења била ускраћена.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО), уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила или закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. пази по службеној дужности.

Уговор о кредиту по својој правној природи је посебна врста уговора по приступу, али код оваквих уговора слобода преговарања није у потпуности искључена пошто су висина кредита, рокови и начин враћања, па и средстава обезбеђења резултат преговора и уговарања. Управо због тога кориснику кредита морају бити доступни сви економски ефекти кредитног задужења. Ако су тим поводом учињени пропусти довели до конституисања неправичних уговорних одредби на штету тужилце и непоштовања

основних начела облигационог права из члана 12, 15. и 16. ЗОО исти се морају ценити код одлучивања о захтеву за ништавост уговорних одредаба.

Обавештавање корисника у предуговорној фази прописано је у члану 17. став 4. тачка 8. Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ број 6/11 и 139/14) и обухвата обавезу банке да у понуди на прописаном образцу прикаже ефективну каматну стопу и укупан износ који корисник треба да плати, односно који треба да му се исплати, а приказан је на репрезентативном примеру у коме су назначени сви елементи на основу кога је тај износ обрачунат. Осим тога, у понуди мора бити наведена врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви - периоде у којима ће се мењати и начин измене (тачка 10.) и евентуалну обавезу закључивања уговора о споредним услугама које су у вези са уговором о кредиту (уговора о осигурању и др.) кад је то закључивање обавезно ради добијања кредита под условима из огласа (тачка 12.). Одлуком Народне банке Србије о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11), важећој у време закључења предметног уговора, прописан је изглед и садржина образаца који се уручују кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем образцу (тачка 12.) и да кориснику кредита уз закључен уговор уручи преглед обавезних елемената тог уговора и план отплате кредита сачињене на одговарајућим обрасцима (тачка 13.).

Сходно томе банка има право на наплату трошкова и банкарских услуга у вези са реализацијом кредита, али одредба уговора о кредиту којом се корисник кредита обавезује да плати банци накнаду за обраду кредита, као и накнаду за захтев и премију осигурања код Националне корпорације за осигирање стамбених кредита, може бити правно ваљана, само под условом да су исти јасно предочени кориснику у предуговорној фази, тако да корисник ни једног тренутка не буде у заблуди о којим трошковима је реч. У конкретном случају тужена банка није доказала да је тужили у складу са својим обавезама о обавештавању корисника у предуговорној фази уручила понуду на прописаном образцу, која је садржала јасне и недвосмислене податке о наведеним трошковима кредита. Такво поступање тужене банке противно је начелу савесности и поштења, као и основним начелима заштите корисника из члана 5. Закона о заштити корисника финансијских услуга о праву на равноправан однос са даваоцем финансијске услуге, праву на информисање и праву на одређеност или одредивост уговорне обавезе, па су предметне уговорне одредбе изложене последицама ништавости, насупрот погрешном закључку нижестепених судова. Према члану 104. ЗОО тужена је у обавези да врати тужили оно што је примила по ништавим одредбама уговора, због чега тужила основано потражује наведене новчане износе са припадајућом законском затезном каматом у смислу члана 210. и 214. ЗОО.

Тужила је успела у поступку по ревизији, па јој на основу чланова 153. став 1, 154, 163. став 2. и 165. став 2. ЗПП, припадају трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одмерена на име тражених трошкова за састав тужбе и једног поднеска од стране адвоката по 6.000,00 динара, заступања на три одржана рочишта по 7.500,00 динара, састав жалбе и ревизије по 12.000,00 динара, све према важећој АТ, као и трошак судске таксе за тужбу, првостепену пресуду и жалбу по 13.542,00 динара и ревизију у износу од 27.083,00 динара, према важећој ТТ, са законском затезном каматом од извршности одлуке до исплате.

Захтев тужене за накнаду трошкова одговора на ревизију је одбијен применом члана 154. став 2. ЗПП, јер ови трошкови нису били потребни ради вођења парнице.

На основу члана 416. став 1. ЗПП Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић